

**Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen
johdosta laiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä sekä
siihen liittyväksi lainsäädännöksi**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 12 päivästä toukokuuta 1987 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 6.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Leif Sevón, lainsäädäntöjohtaja Kaarina Buure-Hägglund ja lainsäädäntöneuvos Rauno Vanhanen oikeusministeriöstä, esittelijä Veikko Kuokkanen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Maria Reh binder valtiovainministeriöstä, pääjohtaja Martti Enäjärvi, osastopäällikkö Oscar Wilder ja toimistopäällikkö Heikki Lehtola patentti- ja rekisterihallituksesta, toimistopäällikkö Seppo Heinio verohallituksesta, professori Thomas Wilhelmsson Helsingin yliopistosta, vt. professori Jarmo Leppiniemi Kauppakorkeakoulusta, oikeustieteen kandidaatti Ritva Hanski-Pitkäkoski Kaupan Keskusvaliokunnan ja Vähittäiskaupan Keskusliiton edustajana, osastopäällikkö Sakari Sundholm Pienteollisuuden Keskusliitosta, varatuomari Antti Majjala Teollisuuden Keskusliitosta, apulaisosastopäällikkö Pentti Mäkinen Keskuskauppakamarista, oikeustieteen lisensiaatti Erkki Kontkanen Pankkien neuvottelukunnasta, lakimies Arjo Suonerä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, asianajaja Jukka Peltonen Suomen Bensiinikauppiaitten Liiton edustajana, varatuomari Heikki Wejberg Suomen Maarakentäjien Keskusliitosta, lakimies Ritva Sjöholm Suomen Yrittäjien Keskusliitosta, puheenjohtaja, KHT-tilintarkastaja Kristian Hallbäck KHT-yhdistyksestä, asianajaja Jarl Engberg ja asianajaja Matti Norri Suomen Asianajajaliitosta, puheenjohtaja Jouko Karttunen ja toiminnanjohtaja Ulla Partanen Kirjanpito toimistojen Liitosta, lausuntovaliokunnan puheenjohtaja Leo Laitinmäki ja toiminnanjohtaja Leena Siponmaa Tilintarkastajayhdistys HTM:stä sekä toiminnanjohtaja Sinikka Lallukka Yrittäjien Keskusliitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esitys sisältää ehdotuksen uudeksi yhtenäiseksi laiksi, joka koskisi avoimia yhtiöitä

ja kommandiittiyhtiöitä. Ehdotetulla lailla korvattaisiin avoimia yhtiöitä koskeva kauppakaaren 15 luku vuodelta 1734 sekä vuodelta 1864 oleva asetus äännettömistä eli kommandit-yhdyskunnista.

Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi, kun kaksi tai useampi harjoittaa sopimuksen perusteella elinkeinotoimintaa yhteisen taloudellisen tarkoituksen saavuttamiseksi. Avoimen yhtiön yhtiömiehet vastaisivat yhtiön sitoumuksista niiden täyteen määrään niin kuin omasta velastaan. Kommandiittiyhtiössä olisi tällaisen yhtiömiehen lisäksi vähintään yksi äänetön yhtiö mies, jonka vastuu yhtiön sitoumuksista on rajoitettu yhtiösopimuksen osoittaman omaisuuspanoksen määrään.

Avoim yhtiö ja kommandiittiyhtiö olisivat oikeuskelpoisia ja ne syntyisivät yhtiömiesten sopimuksella. Yhtiömiesten keskinäisissä suhteissa vallitsisi pääsääntönä sopimusvapaus.

Avoimen yhtiön yhtiömiehellä olisi oikeus yksinään ryhtyä yhtiön asioiden hoidon edellyttämiin toimenpiteisiin ja hänellä olisi yksinään oikeus kieltää toista yhtiömiestä ryhtymästä tiettyyn yhtiön hallintotoimenpiteeseen. Avoimen yhtiön yhtiömiehellä olisi oikeus palkkioon yhtiön hyväksi tekemästään työstä sekä oikeus osuuteen yhtiön voitosta. Hän olisi vahingonkorvausvelvollinen yhtiötä kohtaan sille tuottamuksellisesti aiheuttamastaan vahingosta. Jokaisella avoimen yhtiön yhtiömiehellä olisi oikeus edustaa yhtiötä suhteessa ulkopuolisiin, mutta tätä oikeutta voitaisiin sopimuksella rajoittaa; rajoitukset olisivat päteviä suhteessa ulkopuoliseen henkilöön yleensä vain, jos ne on merkitty kaupparekisteriin.

Avoim yhtiö olisi asetettava selvitystilaan yhtiökauden päättyessä, yhtiömiehen irtisanoessa yhtiösopimuksen, yhtiömiehen kuollessa, yhtiömiehen joutuessa konkurssiin, jos yhtiöosuus on ulosmitattu tai jos yhtiösuhteen edellytykset ovat rauenneet. Avoimen yhtiön selvityksen hoitaisivat yhtiömiehet, ellei toisin ole sovittu. Tuomioistuim voi yhtiömiehen hakemuksesta määrätä selvitysmiehen hoitamaan yhtiön selvittämisen ja yhtiön omaisuuden jakamisen. Avoim yhtiö

lakkaisi, kun sen omaisuus on jaettu yhtiömiehille.

Kommandiittiyhtiön vastuunalaiseen yhtiömieheen sovellettaisiin avoimen yhtiön yhtiömiestä koskevia säännöksiä. Äänetön yhtiö mies ei sitä vastoin olisi oikeutettu hoitamaan yhtiön asioita eikä edustamaan sitä. Äänettömän yhtiömiehen voitto-osuudesta ja jako-osuudesta ehdotukseen sisältyy erityisiä säännöksiä.

Sekä avoin yhtiö että kommandiittiyhtiö voitaisiin muuttaa osakeyhtiöksi ja avoin yhtiö voitaisiin muuttaa kommandiittiyhtiöksi tai päinvastoin. Avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö voisi sulautua toiseen avoimeen yhtiöön tai kommandiittiyhtiöön. Yhtiöiden tilinpäätöksestä ehdotetaan eräitä nykyistä yksityiskohtaisempia säännöksiä. Lisäksi suurissa avoimissa yhtiöissä ja kommandiittiyhtiöissä tulisi olla Keskuskaupakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Uusi lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin uudistukseen liittyvät eräät verosäännösten muutokset, kuitenkin viimeistään vuoden 1989 alusta.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluiden ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Lainsäädännön käyttökelpoisuus pienten ja keski suurten yritysten yhtiömuotona. Hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden oikeustilaa ja samalla säilyttää nykyisen järjestelmän perusluonne pienyritystoiminnan joustavana järjestysmuotona.

Valiokunnan käsityksen mukaan uusi lainsäädäntö parantaa ja tukee puheena olevien yhtiömuotojen käyttökelpoisuutta pienten ja keski suurten yritysten yritysmuotona. Säännösten etuna on joustavuus ja tahdonvaltaisuus varsinkin osakeyhtiöitä koskeviin säännöksiin verrattuina.

Samalla valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, etteivät yhtiöitä koskevat säännökset yksinään ratkaise yrityksen yhtiömuotoa. Käytännössä verotussäännökset ohjaavat ratkaisevasti yhtiömuodon valintaa. Niinpä kun vuonna 1986 yhteisöjen valtionverotuksen tuloprosenttia alen-

nettiin ja osakeyhtiöt tulivat yhtiömuotona avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä huomattavasti edullisempaan verotusasemaan, tästä seurasi lukuisia henkilöyhtiöiden muutoksia. Valiokunta katsoo, että myös verotussäännösten pitäisi tukea yhtiöoikeudellisesti tarkoituksenmukaisen yritysmuodon käyttöä yritystoiminnassa.

Verotussäännösten tarkistaminen. Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että uuden lainsäädännön eräät säännökset aiheuttavat nykyisten verosäännösten voimassa ollessa erinäisiä soveltamisongelmia. Tämän vuoksi olisi ennen uusien lakien voimaantuloa varattava aikaa asianomaisten verosäännösten tarkistamiseen.

Veroviranomaisten antaman selvityksen mukaan verolainsäädännön tarkistamistarve keskittyy avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä koskevan lakiehdotuksen 8 luvun säännöksiin yhtiömuodon muuttamisesta ja yhtiöiden sulautumisesta.

Yhtiömuodon muutoksien vaikutuksista verotukseen ei verolainsäädännössä ole yleisiä säännöksiä. Verotus perustuu pääosin oikeus- ja verotuskäytäntöön. Lakiehdotus saattaisi eräiltä osin vaikuttaa nykyiseen oikeuskäytäntöön, mutta soveltamisongelmat tuskin lisääntyisivät merkittävästi. Veroviranomaiset katsovatkin, ettei puheena oleva lakiehdotus yksinään aiheuta tarvetta yhtiömuodon muutoksien vaikutusta koskevien verosäännösten antamiseen.

Voimassa olevat verotussäännökset sulautumisesta koskevat tulo- ja varallisuusverolain mukaisia yhteisöjä, mitä avoimet ja kommandiittiyhtiöt eivät ole. Avoimien ja kommandiittiyhtiöiden sulautumisen vaikutukset verotuksessa ovat myös käytännössä epäselvät, erityisesti ns. fuusioverotuksen käsittelyn eli mahdollisen fuusiovoiton veronalaisuuden tai fuusiotappion vähennyskelpoisuuden osalta. Tämän vuoksi lakiehdotuksen sulautumista koskevien säännösten johdosta on tarkistettava verolainsäädäntöä.

Valiokunta edellyttääkin hallituksen huolehtivan siitä, että nyt puheena olevan lainsäädännön voimaan tullessa verolainsäädännössämme on asianmukaiset avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden sulautumista koskevat säännökset.

Rekisteriviranomaisen toiminta. Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö syntyvät yhtiösopimuksella. Kaupparekisterilain säännösten nojalla yhtiöt on rekisteröitävä ja niillä on velvollisuus käyttää toiminimeä. Kaupparekisteri-ilmoituksella on tällöin toteava, ei oikeutta luova vaikutus. Sen sijaan lakiehdotuksen 3 luvussa säännelty yhtiön edustamista koskevat yhtiösopimuksen muutokset on rekisteröitävä ja kuulutettava, ennen kuin

ne ovat päteviä vilpittömässä mielessä olevaan kolmanteen henkilöön nähden.

Taloudellisen toiminnan kannalta on tärkeää, että kaupparekisteriin tehdyt ilmoitukset rekisteröidään varsin nopeasti. Hallituksen esityksen perusteluissakin on jo todettu se valiokuntakäsittelyssä usein esiin noussut ongelma, että kaupparekisterin nykyinen ylikuormitus ja siitä seuraava ilmoitusten käsittelyn hitaus aiheuttavat tällä hetkellä vakavia oikeusturvaongelmia yhtiöille.

Eduskunta on käsitellessään vuoden 1986 tulo- ja menoarviota kiinnittänyt huomiota kaupparekisterihakemusten käsittelyssä tapahtuviin viivästyksiin ja kiirehtinyt jo aikaisemmin edellyttämien patentti- ja rekisterihallituksen toiminnan tehostamiseksi tarpeellisten suunnitelmien laatimista ja niiden perusteella välttämättömiksi katsottavien toiminnan tehostamiskeinojen soveltamista käytäntöön. Valtion vuoden 1988 tulo- ja menoarvioesityksessä todetaan, että patentti- ja rekisterihallituksessa on laadittu uudistusohjelma, joka edellyttää muun muassa tietotekniikan käytön lisäämistä, lisähenkilöstöä ja henkilöstön koulutusta. Samalla kaupparekisteriosaston organisaatio uudistetaan.

Lakivaliokunta omasta puolestaan kiirehtii uudistussuunnitelmien toteuttamista korostaen kaupparekisteri-ilmoitusten joustavan ja nopean käsittelyn merkitystä niin yhtiöiden kuin yhtiömiesten ja heidän kanssaan asioivien oikeusturvalle.

Lainsäädännön voimaantulo. Valiokunta on edellä pitänyt eräiden verotussäännösten aikaansaamista välttämättömänä edellytyksenä tämän lainsäädännön voimaantulolle. Verolait on luontevaa saattaa voimaan kalenterivuoden alusta, koska niitä yleensä sovelletaan ensimmäisen keran tietyn verovuoden verotukseen ja verovuosi on pääsääntöisesti kalenterivuosi. Tämän vuoksi valiokunta pitää lakien sopivana voimaantuloajankohtana tammikuun 1 päivää 1989.

Yksityiskohtaiset huomautukset. Lisäksi valiokunta esittääyksittäisten lakiehdotusten johdosta seuraavaa:

1. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä

2:9. Voiton ja tappion jakaminen. Pykälä sisältää avoimessa yhtiössä sovellettavat voiton- ja tappionjakosäännökset. Valiokunnan huomiota

on kiinnitetty siihen, että pykälän perustelut ovat vaillinaiset siltä osin, kuin kysymys on voitto-osuuden etumaksun ja yksityisoton käsittelemisestä yhtiön kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Perusteluista ei käy yksiselitteisesti ilmi, merkitäänkö yksityisotto yhtiön saamiseksi yhtiömieheltä vai oman pääoman vähennykseksi. Vastaava huomautus on tehty tilinpäätöksen sisältöä koskevas- ta 9 luvun 3 §:stä.

Saamaansa selvitykseen viitaten valiokunta toteaa, ettei laissa ole ehdotettu säädettäväksi siitä, miten yksityisottoa on yhtiön kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä käsiteltävä. Käytännössä mahdollisesti ilmenevien ongelmien johdosta valiokunta viittaa 9 luvun 5 §:n säännökseen, jonka mukaan kirjanpitolautakunta voi kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla antaa ohjeita ja lausuntoja luvun säännösten soveltamisesta.

2:15. Tarkastusoikeus. Pykälän 1 momentin mukaan yhtiömiehellä on oikeus tarkastaa yhtiön kirjanpitoa ja saada tietoja yhtiön toiminnasta. Pykälän 2 momentin mukaan yhtiö mies saa käyttää avustajia kirjanpitoa tarkastaessaan. Toiset yhtiömiehet voivat kuitenkin kieltää avustajan käyttämisen, jollei avustaja ole Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Useissa valiokunnan saamista asiantuntijalauseunnoissa on katsottu, että yhtiön kirjanpitoa tarkastettaessa käytettävälle avustajalle on asetettu liian suuret vaatimukset. Tämän johdosta valiokunnalle on esitetty säännösten perustuvan siihen, että avustajaa voidaan käyttää vain kirjanpitoa tarkastettaessa ja että toisten yhtiömiesten on voitava luottaa siihen, ettei tarkastuksessa saatuja tietoja käytetä yhtiön vahingoksi. Kun tarkastusoikeuden kohteena on nimenomaan kirjanpito, sopivin avustajakunta on tilintarkastajat. Kauppakamarilaitoksen hyväksynnän saaneisiin tilintarkastajiin kohdistetaan julkista valvontaa ja moitittava menettely tehtävän hoidossa voi aiheuttaa tilintarkastajalle korvausvastuun lisäksi myös tilintarkastajien valvontajärjestelmän mukaisia muita seuraamuksia.

Valiokunnan mielestä esitetyt perustelut ovat asianmukaisia. Kun kuitenkin osa kirjanpitotoimistoista on hiljattain järjestäytynyt ja ryhtynyt auktorisoimaan hyvän ammattitaidon ja käytännön kokemuksen omaavia kirjanpitäjiä, valiokunta pitää tärkeänä, että näiden toimintaa ja luotettavuutta seurataan, jotta myöhemmin voitaisiin harkita säännösten lieventämistä.

5:2. Yhtiösopimuksen irtisanominen. Pykälässä säädetään yhtiömiehen oikeudesta irtisanoa

yhtiösopimus. Jos yhtiösopimus on voimassa toistaiseksi, jokaisella yhtiömiehellä on oikeus irtisanoa sopimus milloin tahansa ilmoittamalla siitä toisille yhtiömiehille. Irtisanomisaika on kuusi kuukautta, jollei toisin ole sovittu.

Tämän pykälän johdosta valiokunnan huomiota on kiinnitetty yhtiösopimuksen irtisanomis-aikaa ja työntekijöiden irtisanomis-aikaa koskevien säännösten keskinäiseen suhteeseen, koska yhteistoimintaneuvottelujen käyminen ja henkilöstön nykyään varsin pitkät irtisanomisajat jo sinänsä edellyttävät kuutta kuukautta pidempää irtisanomis-aikaa.

Tämän vuoksi valiokunta esittää pykälän perustelujen täydennykseksi seuraavaa.

Yhtiösopimuksen irtisanomisen perusteella yhtiömiehellä on kuuden kuukauden irtisanomisaikaan kuultua oikeus vaatia yhtiön purkamista. Yhtiömiesten on tällöin ryhdyttävä purkamiseen tähtäviin selvitystoimiin, jolleivät toiset yhtiömiehet lunasta irtisanoneen yhtiömiehen yhtiöosuutta. Irtisanominen ei merkitse sitä, että yhtiön toiminta välttämättä loppuisi vielä irtisanomisaajan päätyttyä. Lakiehdotuksen 5 luvun 15 §:n 2 momentissa on nimenomaan viitattu siihen mahdollisuuteen, että yhtiön työntekijöille varataan kohtuullinen aika uuden työtilaisuuden etsimistä varten. Kuitenkin on huomattava, että työntekijöiden irtisanomissuojia ei sinänsä takaa työnteon jatkumista työsuhteen irtisanomisajaksi, vaan turvaa palkan maksamisen ja saamisen tänä aikana.

Näin ollen valiokunta pitää puheena olevan 5 luvun 2 §:ää asianmukaisena ja ristiriidattomana. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa pitävänsä työntekijöiden aseman huomioon ottamista ja järjestämistä yhtiön irtisanomis- ja purkautumistilanteissa tärkeänä.

5:6. Yhtiöosuuden lunastaminen. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lunastustarjouksen tekemisestä ja lunastuksen maksamisesta. Sen jälkeen kun yhtiömiehet ovat päättäneet lunastamiseen turvautumisesta, lunastajien on esitettävä lunastuksen saajalle lunastustarjous. Lunastuksen saajalla on 14 päivää aikaa tarjouksen saamisesta harkita asiaa. Jos hän ei hyväksy tarjousta, hänen on mainittu ajan kuluessa ilmoitettava siitä lunastusta tarjonneelle.

Lunastustarjous ja vastustamisilmoitus ovat ehdotuksen mukaan vapaamuotoisia eikä kummankaan sisällölle aseteta mitään vaatimuksia. Perusteluksi tälle on esitetty, että kysymyksessä on yhtiömiesten keskinäinen asia, joten heidän voidaan olettaa tuntevan yhtiösuhteessa noudatetta-

vat säännöt. Yhtiöosuuden lunastamisen suuren merkityksen takia valiokunta katsoo kuitenkin, että säännöksen pitää olla ehdotettua informatiivisempi ja ohjata osapuolia asianmukaisten tarjousten ja ilmoitusten tekemiseen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa säännöksen täydentämistä niin, että lunastustarjous on tehtävä todistettavalla tavalla ja että lunastustarjouksessa on mainittava vastaamatta jättämisen vaikutuksista.

5:7. Lunastusriidat. Pykälässä säädetään menettelystä silloin, kun lunastustarjouksen saaja on hylännyt tarjouksen mutta muut yhtiömiehet haluavat edelleen lunastaa yhtiöosuuden. Lunastustarjouksen tehneen tulisi tällöin, ellei muusta ole sovittu, tallettaa tarjottu lunastussumma 30 päivän kuluessa tarjouksen hylkäämisestä ulosotonhaltijan huostaan sekä samassa ajassa nostaa tuomioistuimessa kanne lunastusoikeudesta tarjouksen saanutta vastaan, tai lunastusoikeus raukeaa.

Käytännön elämää ajatellen valiokunta pitää ehdotettua 30 päivän määräaikaa kanteen nostamiselle liian lyhyenä. Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista niin, että kanne on nostettava 60 päivän kuluessa tarjouksen hylkäämisestä.

5:9. Yhdenmiehenyhtiö. Pykälään sisältyy poikkeussäännös, jonka mukaan avoin yhtiö voi väliaikaisesti, enintään kuuden kuukauden ajan, toimia yhdenmiehenyhtiönä.

Säännöksen taustalla on pyrkimys turvata yhtiön jatkuvuus ja välttää tilanteita, joissa toimiva yrityskokonaisuus jouduttaisiin lopettamaan yhtiömiesten yhteistoimintaedellytysten raukeamisen johdosta. Näiden tavoitteiden turvaamiseksi ehdotettu kuuden kuukauden määräaika on valiokunnan mielestä liian lyhyt. Valiokunta ehdottaakin määräajan pidentämistä yhdeksi vuodeksi.

8:5. Osakeyhtiöksi muuttamisen vaikutus velkavastuuseen. Pykälässä säädetään avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön osakeyhtiöksi muuttamisen vaikutuksesta yhtiömiesten velkavastuuseen. Pykälän 2 momentin mukaan velkojan katsotaan vapauttaneen yhtiömiehet henkilökohtaisesta velkavastuusta, jollei hän kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän on saanut ilmoituksen yhtiön osakeyhtiöksi muuttumisesta, ole ilmoittanut yhtiölle vastustavansa velkavastuusta vapautumista.

Kun velkojan passiivisuus, vastaamattomuus, säännöksen mukaan vapauttaa yhtiömiehen henkilökohtaisesta velkavastuusta, ei valiokunnan mielestä ole oikein, että mikä tahansa kirjallinen ilmoitus voi johtaa velkavastuusta vapautumiseen. Velkojan oikeuksien turvaamiseksi valio-

kunta ehdottaakin, että velkojalle toimitettavassa ilmoituksessa yhtiön muuttumisesta osakeyhtiöksi on oltava nimenomainen maininta velkojan oikeudesta vastustaa velkavastuusta vapautumista.

9:3. *Tilinpäätöksen sisältö.* Valiokunta viittaa edellä 2 luvun 9 §:n kohdalla lausuttuun.

10:1. *Soveltamisala.* ja

10:2. *Tilintarkastajan kelpoisuusehdot.* Säännösehdoitusten mukaan tilintarkastus on pakollinen sellaisessa avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössä, jonka palveluksessa on kahden viimeksi kuluneen tilikauden aikana ollut keskimäärin yli 50 henkilöä. Yhdeltä tilintarkastajalta vaaditaan tällöin yleisten kelpoisuusehtojen lisäksi korkeata ammattipätevyyttä, hänen tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Valiokunnan mielestä rajanveto vapaaehtoisen ja pakollisen tilintarkastuksen välillä ei ole oikeaan osunut. Tilintarkastuksen kiistattomaan hyödyllisyyteen viitaten valiokunta ehdottaa tilintarkastuksen pakollisuuden ja tilintarkastajien kelpoisuusehtojen porrastamista siten, että

— tilintarkastus on pakollinen, milloin yhtiön palveluksessa on ollut keskimäärin yli 30 henkilöä,

— tilintarkastajalle riittää yleisen oikeustoimikelpoisuuden lisäksi asianomaisen yhtiön toimintaan nähden riittävä kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, milloin yhtiön palveluksessa on keskimäärin enintään 50 henkilöä, ja

— kun yhtiön palveluksessa on ollut keskimäärin yli 50 henkilöä, yhden tilintarkastajan tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä.

10:5. *Lääninhallituksen määräämä tilintarkastaja.* Edellä 10 luvun 1 ja 2 §:ssä ehdotettujen muutosten johdosta on myös tämän pykälän säännöksiä vastaavasti tarkistettava.

10:7. *Tilintarkastusmerkintä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi merkinnästä, joka tilintarkastajan on tehtävä suorittamastaan tarkastuksesta tilinpäätökseen. Sisällöltään säännös on yhtenevä osakeyhtiölain ja osuuskuntalain vastaavien säännösten kanssa.

Tilintarkastajajärjestöjen lausunnoissa säännöstä on pidetty hyvänä ja yksiselitteisenä. Sen sijaan pykälän perusteluja on arvosteltu siltä osin kuin niissä viitataan kirjanpitoasetuksen 15 §:ssä oleviin säännöksiin tilinpäätökseen tehtävistä merkinnöistä. Lausunnonantajien mielestä osakeyhtiölain ja osuuskuntalain sekä puheena ole-

van yhtiölain säännökset syrjäyttävät kirjanpitoasetuksen 15 §:n säännökset, joten viittaus on harhaanjohtava.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan perusteluissa on tarkoitus tuoda esiin se, että myös kirjanpitoasetuksessa on säännös, jossa on velvoitus tehdä tilinpäätökseen merkintä, ja että näiden kahden tilinpäätösmerkintää koskevan säännöksen sisältö on toisistaan poikkeava. Samalla tällä perustelutekstillä on viitattu siihen kahdenlaisen tulkintaan, jota osakeyhtiölain käytännön soveltamisessa on esiintynyt. Hallituksen esityksen perusteluilla ei ole ollut tarkoitus ottaa kantaa siihen, miten kirjanpitolakia ja -asetusta on sovellettava. Tähän ei ole ollut tarkoitus puuttua senkään vuoksi, että vuonna 1983 eduskunta, viitaten käytännössä korkeimman hallinto-oikeuden antaman ennakkopäätöksen perusteella vakiintuneeseen tapaan, hylkäsi ehdotuksen kirjanpitolain muuttamisesta niin, ettei osakeyhtiöissä olisi tarpeen tehdä muuta kuin osakeyhtiölain mukainen tilintarkastusmerkintä.

2. Laki kaupparekisterilain muuttamisesta

Lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi muun muassa kaupparekisterilain 14 ja 18 §:ää.

Näiden säännösten osalta on otettava huomioon eduskunnassa lähipäivinä hyväksyttävään hallituksen esitykseen n:o 40 vakuutusyhdistyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi sisältyvä kaupparekisterilain muutosehdotus, joka myös koskee sanottuja 14 ja 18 §:ää ja joka tulee voimaan nyt puheena olevaa hallituksen esitystä aikaisemmin eli 1.1.1988. Tässä aikaisemmassa lainmuutoksessa korvataan vanha nimike "keskinäinen vahinkovakuutusyhdistys" uuden lain nimikkeellä "vakuutusyhdistys". Jotta tämä muutos olisi jatkuvasti voimassa, se on tehtävä myös nyt puheena olevaan lakiehdotukseen. Näin ollen valiokunta ehdottaa 14 ja 18 §:n korjaamista kerrotulla tavalla, mistä seuraa myös johtolauseen tarkistaminen.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että ensimmäinen ja toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki**avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Avoimen yhtiön yhtiömiesten keskinäiset suhteet

1—16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Avoimen yhtiön edustaminen

1—4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Avoimen yhtiön yhtiömiesten velkavastuu

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Avoimen yhtiön selvitystila

1—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Yhtiöosuuden lunastaminen

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kun päätös lunastamisesta on tehty, lunastuksen saajalle on esitettävä *todistettavasti* lunastustarjous, jossa on myös mainittava *vastaamatta jättämisen vaikutuksesta*. Jollei lunastuksen saaja 14 päivän kuluessa tarjouksen saamisesta ilmoita tarjouksen tehneelle hylkäävänsä tarjousta, hänen katsotaan hyväksyneen sen. Samassa ajassa lunastuksen saajan on esitettävä lunastusta tarjonneel-

le 2 momentissa tarkoitettua vakuutta koskeva vaatimuksensa uhalla, että oikeus vakuuden saantiin on menetetty. Lunastus on suoritettava ja vakuus annettava lunastuksen saajalle 30 päivän kuluessa tarjouksen hyväksymisestä, tai lunastusoikeus raukeaa.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Lunastusriidat

Jos lunastustarjous on hylätty, mutta lunastusta tarjonnut edelleen haluaa lunastaa yhtiöosuuden, hänen tulee, jolleivät yhtiömiehet ole sopineet muusta menettelystä, 30 päivän kuluessa tarjouksen hylkäämisestä tallettaa tarjottu lunastus ulosotonhaltijan huostaan siinä järjestyksessä kuin siitä on erikseen säädetty sekä *60 päivän kuluessa tarjouksen hylkäämisestä* saattaa kysymys lunastusoikeudesta tuomioistuimen ratkaistavaksi nostamalla kanne tarjouksen saanutta vastaan, tai lunastusoikeus raukeaa. Tuomioistuimen on tällöin, jollei tarjottu lunastus ole riittävä, lunastusta tarjonneen vaatimuksesta vahvistettava lunastuksen suuruus ja muut ehdot.

8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Yhdenmiehenyhtiö

Yhtiö katsotaan purkautuneeksi, jos yhtiömiesten lukumäärä on alentunut yhteen eikä *vuoden kuluessa* ole noussut vähintään kahteen.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

10—18 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Avoimen yhtiön omaisuuden jako

1—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Kommandiittiyhtiö

1—9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Yhtiömuodon muuttaminen ja yhtiöiden sulautuminen

1—4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 §

Osakeyhtiöksi muuttamisen vaikutus velkavastuuseen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jollei velkoja, joka on todistettavasti saanut kirjallisen ilmoituksen yhtiön muuttumisesta osa-
keyhtiöksi ja velkojan oikeudesta vastustaa velka-
vastuusta vapautumista, ole kolmen kuukauden
kuluessa ilmoituksen saamisesta ilmoittanut osa-
keyhtiölle vastustavansa (poist.) vapautumista,
katsotaan hänen siihen suostuneen (poist.).

6 ja 7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

Tilinpäätös

1—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 luku

Tilintarkastus

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä on sovellettava avoi-
meen yhtiöön ja kommandiittiyhtiöön, jonka

palveluksessa kahden viimeksi kuluneen tilikau-
den aikana on ollut keskimäärin yli 30 henkilöä.
(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Tilintarkastajan kelpoisuusehdot

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos yhtiön palveluksessa on kahden viimeksi
kuluneen tilikauden aikana ollut keskimäärin yli
50 henkilöä, siinä tulee olla vähintään yksi Kes-
kuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksy-
mä tilintarkastaja. Tilintarkastajaksi voidaan
myös valita Keskuskauppakamarin tai kauppaka-
marin hyväksymä tilintarkastusyhdistys. Tilintar-
kastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava avoi-
messa yhtiössä yhtiömiehelle ja kommandiittiyh-
tiössä vastuunalaiselle yhtiömiehelle, kenellä on
päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tä-
män henkilön tulee olla Keskuskauppakamarin
tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.
Häneen on sovellettava 4 §:n säännöksiä.

3 ja 4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 §

Lääninhallituksen määräämä tilintarkastaja

Milloin 1 §:n 1 momentissa tai 2 §:n 2 mo-
mentissa tarkoitetussa yhtiössä ei ole kelpoisuus-
ehdot täyttävää esteetöntä tilintarkastajaa, lää-
ninhallituksen on ilmoituksesta määrättävä yh-
tiölle nämä vaatimukset täyttävä tilintarkastaja.
(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

6—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

11 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki

kaupparekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/79) 5 ja 6 §, 14 §:n 2 momentti ja 18 §:n 2 momentti, *sellaisena kuin niistä ovat 14 §:n 2 momentti ja 18 §:n 2 momentti* päivänä _____ kuuta 198 _____ annetussa laissa (____ / _____), näin kuuluviksi:

5 ja 6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

14 §

— — — — —
Muutosilmoitus on myös tehtävä, milloin avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimukseen, osakeyhtiön yhtiöjärjestykseen taikka osuuskunnan, säästöpankin tai hypoteekkiyhdistyksen sääntöihin taikka (*poist.*) vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestykseen tehdään muutos.

18 §

— — — — —
Avoimen yhtiön, kommandiittiyhtiön, osakeyhtiön, osuuskunnan, säästöpankin ja (*poist.*) vakuutusyhdistyksen selvitys- ja suoritustilan samoin kuin avoimen yhtiön, kommandiittiyhtiön, osakeyhtiön ja osuuskunnan sulautumisen johdosta rekisteriviranomaiselle toimitettavista tiedonannoista ja ilmoituksista on säädetty erikseen.
— — — — —

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Björkstrand, varapuheenjohtaja Urpilainen (osittain) ja jäsenet Aittoniemi, Hacklin (osittain), Häkämies, Jokinen, Jätteenmäki (osittain), Linnainmaa, Moila-

nen, Niinistö, Paloheimo (osittain), Pohjola (osittain), Ryynänen (osittain), Taina (osittain), Tykkyläinen, Vähänäkki (osittain) ja Väistö (osittain).